

Test Booklet Code & Serial No.

प्रश्नपत्रिका कोड व क्रमांक

Paper-III**D****DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES****Signature and Name of Invigilator**

Seat No.

--	--	--	--	--	--

1. (Signature)

(In figures as in Admit Card)

(Name)

Seat No.

(In words)

2. (Signature)

(Name)

OMR Sheet No.

--	--	--	--	--	--

(To be filled by the Candidate)

APR - 16317**Time Allowed : 2½ Hours]****[Maximum Marks : 150****Number of Pages in this Booklet : 40****Number of Questions in this Booklet : 75****Instructions for the Candidates**

- Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of **75** objective type questions. Each question will carry **two** marks. All questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
 - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
 - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
 - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : where (C) is the correct response.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done at the end of this booklet.
- If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.**
- Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
- There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्वाच्या सूचना

- परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- सदर प्रश्नपत्रिकेत **75** बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास **दोन** गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील **सर्व** प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
- परीक्षा सुरु झाल्यावर विद्यार्थ्यांना प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी अवश्य तपासून घ्याव्यात.
 - प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
 - पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून घ्यावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चुकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळी वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
 - वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळ/निळ्या करवा.
उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत. इतर ठिकाणी लिहीलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
- जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरिक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खुण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गाचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्यांना परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
- परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांनी मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
- फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
- कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
- चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**

APR - 16317/III—D

APR - 16317/III—D

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

Paper III

रक्षा एवं सामरिक अध्ययन

प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Note : This paper contains **Seventy Five (75)** multiple choice questions. Each question carries **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. Identify the <i>correct</i> code for the Assertion (A) and Reason (R) as given below : Assertion (A) : The military and strategic communities in India and Pakistan remain slow to transition from past industrial war mindsets and forces to the challenges of modern confrontation. Reason (R) : The lack of adequate military inputs into decision-making continues to remain the most significant shortcoming. Codes : (A) Both (A) and (R) are correct (B) Both (A) and (R) are not correct (C) (A) is not correct, but (R) is correct (D) (A) is correct, but (R) is not correct	1. खालील विधान (A) आणि कारण (R) यांच्यातील सांकेतांकामधून योग्य जोड्या निवडा. विधान (A) : भारत आणि पाकिस्तान येथील लष्करी व सामरिक समाज हा गतकाळातील औद्योगिक युद्धाच्या मानसिकता आणि लष्करी सामर्थ्यास सामोरे जाण्याबाबत धीमा आहे. कारण (R) : निर्णय प्रक्रियेमध्ये सैनिकी ज्ञानाचे आकलन व माहिती नसणे, हे त्यामधील महत्त्वाचे दोष होय. सांकेतांक : (A) दोन्ही (A) व (R) बरोबर (B) दोन्ही (A) व (R) चुकीचे (C) (A) चुकीचे तर (R) बरोबर (D) (A) बरोबर तर (R) चुकीचे
--	--

APR - 16317/III—D

2. The budget in the Indian Constitution is known as the : (A) Annual income statement (B) Annual expenditure statement (C) Annual financial statement (D) Annual receipt and disbursement statement	2. भारतीय राज्यघटनेत अर्थसंकल्प म्हणजे : (A) वार्षिक उत्पन्नाचे तपशील (B) वार्षिक खर्चाचा तपशील (C) वार्षिक वित्तीय तपशील (D) वार्षिक जमा व वितरणासंबंधीची तपशील
3. What is 'Heron TP' ? (A) Unmanned reconnaissance aircraft (B) ICBM (C) Cruise missile (D) SLBM	3. हेरांन टी.पी. म्हणजे काय ? (A) निर्मनुष्य टेहळणी विमान (B) ICBM (C) नाविक क्षेपणास्त्रे (D) SLBM
4. Who among the following is said to have laid the economic foundation of military ? (A) Amartya Sen (B) Adam Smith (C) Abraham Lincoln (D) Richard K. Ashley	4. सैन्याची आर्थिक पायाबाबतचा सिद्धांत कोणी मांडला ? (A) अमर्त्य सेन (B) अँडम स्मिथ (C) अब्राहम लिंकन (D) रिचर्ड के. एशले

APR - 16317/III—D

5. At present, the impact of economic liberalization and globalization on India's defence preparedness is : (A) India importing maximum defence weapons and equipments (B) India invited F.D.I. in defence sector (C) India dependency increased for defence needs (D) India will be self-sufficient in future for defence preparedness	5. भारतीय संरक्षण क्षेत्रावर जागतिकीकरण आणि आर्थिक उदारीकरणाचा परिणाम खालीलप्रमाणे : (A) भारताने जास्तीत जास्त संरक्षण क्षेत्रातील आयुधे व तंत्रज्ञानाची आयात केली (B) संरक्षणक्षेत्रामध्ये भारताने परदेशी गुंतवणूक वाढविली (C) संरक्षणक्षेत्राबाबत भारताचे परावलंबीत्व वाढले (D) संरक्षणक्षेत्राच्या तयारीबाबत भारत स्वयंपूर्ण होवू शकेल
6. The measures that are meant to limit, mitigate and contain conflict, eventually enabling a transformation from conflict to lasting peace is called : (A) Conflict prevention (B) Conflict management (C) Conflict resolution (D) Co-management	6. संघर्ष मर्यादित, सौम्य आणि रोखण्यासाठी ज्या उपाययोजना आहेत त्यापैकी संघर्षापासून शेवटपर्यंत शांतता प्रस्थापित करण्याच्या प्रक्रियेस काय म्हणतात ? (A) संघर्ष प्रतिबंध (B) संघर्ष व्यवस्थापन (C) संघर्ष निराकरण (D) सह-व्यवस्थापन

APR - 16317/III—D

7. Which one of the following is one of the main requirements of confidence building measures between states : (A) Absence of inimical postures (B) Diplomacy (C) Economic cooperation (D) Political discourse	7. दोन राज्यामध्ये विश्वास वृद्धिंगत उपाययोजनेत आवश्यक असणाऱ्या खालीलपैकी कोणता घटक महत्त्वाचा आहे ? (A) शत्रुत्वाची भावना नसणे (B) राजनय (C) आर्थिक सहकार्य (D) राजकीय चर्चा
8. Who among the following opined that “the state may feel itself in rivalry with multilateralism” ? (A) Boutros Boutros Ghali (B) Kofi Annan (C) Ban Ki Moon (D) George Bush	8. “राष्ट्रास बहुपक्षीयवादाबाबत शत्रुत्वाची भावना निर्माण होत असते.” असे कोणी म्हटले ? (A) बोट्रस बोट्रस घाली (B) कोफी अन्नान (C) बान की मून (D) जॉर्ज बुश
9. Who encapsulated the “Atom for peace” concept ? (A) Woodrow Wilson (B) J.F. Kennedy (C) D. Eisenhower (D) W. Churchill	9. ‘ॲटॉम फॉर पीस’ या संज्ञेचा उद्धारकर्ता कोण ? (A) वुड्रो विल्सन (B) जे. एफ. केनेडी (C) डी. आयसनहोवर (D) डब्ल्यू. चर्चिल

APR - 16317/III—D

10. Collective security means collective insecurity in case of attack by : (A) A minor power (B) A medium power (C) A semi-medium power (D) A major power	10. सामुदायिक सुरक्षितता म्हणजे सार्वजनिक असुरक्षितता जर कोणी आक्रमक केले तर ? (A) लघू सत्ता (B) मध्यम सत्ता (C) अर्ध-मध्यम सत्ता (D) महान सत्ता
11. The winner of the Nobel Peace Prize for 2015 is : (A) European Union (B) Doctors without borders (C) Tunisian National Dialogue Quartlet (D) Kailash Satyarthi	11. 2015 मधील नोबेल शांतता पारितोषिक विजेते हे आहे : (A) यूरोपियन युनियन (B) डॉक्टरस् विदारुट बॉर्डरस् (C) ट्यूनिशियन नॅशनल डॉयलॉग क्वार्टलेट (D) कैलास सत्यार्थी
12. The crisis in Somalia was generated by a combination of civil war and famine during the years : (A) 1956-57 (B) 1990-91 (C) 1992-95 (D) 1997-2000	12. सोमालियातील संघर्ष हा नागरी युद्ध आणि दुष्काळ या दोघेमुळे कोणत्यासाठी निर्माण झाला ? (A) 1956-57 (B) 1990-91 (C) 1992-95 (D) 1997-2000

APR - 16317/III—D

13. Five styles of conflict management are as identified by Thomas and Kimann are : (A) Competing, compromising, collaborating, avoiding and accommodating (B) Compromising, togetherness, joint venture, collaboration and understanding (C) Competing, foreign collaboration, transfer of military technology, joint military exercise and working together (D) Accommodating, exchanging knowledge, designing weapon, cultural exchange and sharing resources	13. थॉमस आणि किम्मान यांनी संघर्ष व्यवस्थापनाचे कोणते पाच घटक सांगितले ? (A) स्पर्धा, तडजोड, सहयोग, वर्ज्य आणि सामावणे (B) तडजोड, एकत्रितपणा, एकत्रित उपक्रम, सहयोग व समजदारपणा (C) स्पर्धा, विदेशी सहयोग, लष्करी तंत्रज्ञानाचे हस्तांतर, एकत्रित लष्करी सराव व एकत्रित कार्य (D) सामावणे, शस्त्रसंरचनेच्या ज्ञानाची अदलाबदल, सांस्कृतिक देवाणघेवाण , संसाधनांची भागीदारी
14. The First Nuclear Security Summit was held in : (A) Seoul in 2012 (B) Washington D.C. 2010 (C) The Hague in 2014 (D) London in 2013	14. अण्वस्त्र सुरक्षितता शिखर परिषद पहिल्यांदा या ठिकाणी झाली : (A) सोल, 2012 (B) वॉशिंग्टन डी.सी., 2010 (C) द हेग, 2014 (D) लंडन, 2013

APR - 16317/III—D

15. Which one of the following treaties eliminated an entire class of nuclear weapons between US and Soviet Bloc in 1987 ?

- (A) Intermediate Range Nuclear Force
- (B) Nuclear Non-proliferation Treaty
- (C) Partial Test Ban Treaty
- (D) Comprehensive Test Ban Treaty

16. Match the following in List I with List II and use the codes given as under :

List I**List II**

- (i) Barrier is made of neutral soldiers
- (ii) A process of forging a settlement between the parties
- (iii) A process of normalizing relations between the parties

- (a) Peace building
- (b) Peace-keeping
- (c) Peace-making

Codes :

- (A) (i)—(a), (ii)—(b), (iii)—(c)
- (B) (i)—(b), (ii)—(c), (iii)—(a)
- (C) (i)—(c), (ii)—(a), (iii)—(b)
- (D) (i)—(c), (ii)—(b), (iii)—(a)

15. 1987 मध्ये संपूर्ण अण्वस्त्रबंदीसाठी अमेरिका आणि रशिया यांच्यातील कोणत्या करारासाठी झाला ?

- (A) इंटरमिडियट रेंज न्युक्लियर फोर्स
- (B) न्युक्लियर नॉन-प्रोलिफेरेशन ट्रीटी
- (C) पारशियल टेस्ट बॅन ट्रीटी
- (D) कॉम्प्रेहेन्सिव टेस्ट बॅन ट्रीटी

16. खालीलपैकी सूची I व सूची II यांच्या जोड्या संकेतानुसार लावा :

सूची I**सूची II**

- (i) तटस्थ सैनिकांचा प्रतिबंध
- (ii) दोन पक्षांमध्ये तडजोडीची प्रक्रिया
- (iii) दोन पक्षांमध्ये सर्वसामान्य परिस्थितीची प्रक्रिया

- (a) शांतता निर्मिती
- (b) शांतता अबाधितता
- (c) शांतता प्रक्रिया

सांकेतांक :

- (A) (i)—(a), (ii)—(b), (iii)—(c)
- (B) (i)—(b), (ii)—(c), (iii)—(a)
- (C) (i)—(c), (ii)—(a), (iii)—(b)
- (D) (i)—(c), (ii)—(b), (iii)—(a)

APR - 16317/III—D

17. Match the following organizations mentioned in List I with their countries mentioned in List II with the help of the given codes :

List I (Organizations)	List II (Countries)
(a) Hamas	(i) Egypt
(b) Hizbulla	(ii) Palestine
(c) Savak	(iii) Lebanon
(d) Brotherhood	(iv) Iran

Codes :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (iii)	(i)	(ii)	(iv)
(B) (ii)	(iii)	(iv)	(i)
(C) (iv)	(ii)	(iii)	(i)
(D) (i)	(iv)	(ii)	(iii)

18. Match the following missiles in Table I with their respective countries listed in List II with the help of the codes given below :

Table I (Missiles)	Table II (Countries)
(a) Scud	(i) China
(b) M-11	(ii) USA
(c) Pershing-II	(iii) India
(d) Brahmos	(iv) Iraq

Codes :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (iv)	(ii)	(i)	(iii)
(B) (ii)	(i)	(iv)	(iii)
(C) (iv)	(i)	(ii)	(iii)
(D) (iii)	(ii)	(i)	(iv)

17. खालीलपैकी सूची I व सूची II यांच्यातील जोड्या संकेतानुसार लावा :

सूची I (संघटना)	सूची II (देश)
(a) हमास	(i) इजिप्त
(b) हिजबुल्ला	(ii) पैलेस्टाईन
(c) सवाक	(iii) लेबॅनन
(d) ब्रदरहुड	(iv) इराण

सांकेतांक :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (iii)	(i)	(ii)	(iv)
(B) (ii)	(iii)	(iv)	(i)
(C) (iv)	(ii)	(iii)	(i)
(D) (i)	(iv)	(ii)	(iii)

18. खालीलपैकी सूची I व सूची II यांच्यातील जोड्या संकेतानुसार लावा :

सूची I (क्षेपणास्त्रे)	सूची II (देश)
(a) स्कड	(i) चीन
(b) एम-11	(ii) अमेरिका
(c) परशिंग-II	(iii) भारत
(d) ब्राम्होस	(iv) इराक

सांकेतांक :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (iv)	(ii)	(i)	(iii)
(B) (ii)	(i)	(iv)	(iii)
(C) (iv)	(i)	(ii)	(iii)
(D) (iii)	(ii)	(i)	(iv)

APR - 16317/III—D

19. In respect of India's international border longer length with her neighbouring countries, identify the descending order :

- (A) Pakistan – China – Bangladesh – Myanmar
- (B) Myanmar – China – Pakistan – Bangladesh
- (C) China – Bangladesh – Pakistan – Myanmar
- (D) Bangladesh – China – Pakistan – Myanmar

20. The limit of the territorial waters extends to the distance of :

- (A) 15 nautical miles
- (B) 18 nautical miles
- (C) 12 nautical miles
- (D) 20 nautical miles

19. भारताची आंतरराष्ट्रीय सीमा सर्वात लांब कोणत्या देशाशी लागून आहे, हे खालील उतरत्या क्रमानुसार ओळखा :

- (A) पाकिस्तान – चीन – बांग्लादेश – म्यानमार
- (B) म्यानमार – चीन – पाकिस्तान – बांग्लादेश
- (C) चीन – बांग्लादेश – पाकिस्तान – म्यानमार
- (D) बांग्लादेश – चीन – पाकिस्तान – म्यानमार

20. भौगोलिक जलसीमेच्या मर्यादा किती आहे ?

- (A) 15 नॉटिकल मैल
- (B) 18 नॉटिकल मैल
- (C) 12 नॉटिकल मैल
- (D) 20 नॉटिकल मैल

APR - 16317/III—D

21. Pakistan challenges the legitimacy of Kashmir being as part of India on the conceptual ground of :

- (A) Colonial legacy
- (B) Human rights
- (C) Religion
- (D) Self-determination

22. Which one of the following is known as 'The Golden Crescent' consisting of the group of the following countries ?

- (A) Pakistan – Afghanistan – Iran
- (B) Myanmar – Laos – Thailand
- (C) Pakistan – Nepal – Tibet
- (D) Bhutan – Tibet – Pakistan

23. The term 'Golden Triangle' is used in the context of the following countries :

- (A) Myanmar, Bangladesh and Thailand
- (B) Bangladesh, Thailand and Laos
- (C) Thailand, Laos and Vietnam
- (D) Myanmar, Thailand and Laos

21. भारत हा काश्मीरचा अविभाज्य भाग आहे, या भारताच्या भूमिकेत पाकिस्तान कोणत्या मुद्द्याला आव्हान देत आहे ?

- (A) वसाहतवादाची परंपरा
- (B) मानवी हक्क
- (C) धर्म
- (D) स्वयं-निर्णय

22. खालीलपैकी कोणत्या देशांच्या गटास 'गोल्डन क्रेसेंट' असे संबोधले जाते ?

- (A) पाकिस्तान – अफगानिस्तान – इराण
- (B) म्यानमार – लाओस – थायलंड
- (C) पाकिस्तान – नेपाल – तिबेट
- (D) भूतान – तिबेट – पाकिस्तान

23. 'गोल्डन ट्रायंगल' ही संकल्पना खालीलपैकी कोणत्या देशांशी संबंधित आहे ?

- (A) म्यानमार, बांग्लादेश आणि थायलंड
- (B) बांग्लादेश, थायलंड आणि लाओस
- (C) थायलंड, लाओस आणि व्हिएटनाम
- (D) म्यानमार, थायलंड आणि लाओस

APR - 16317/III—D

24. Arrange the following events in ascending chronological order with the help of the codes given below :

- (a) British withdrawal from the east of Suez
- (b) Formation of the Baghdad Pact
- (c) Establishment of the Arab League
- (d) Camp David Accord

Codes :

- (A) (b), (d), (a), (c)
- (B) (c), (b), (a), (d)
- (C) (a), (c), (b), (d)
- (D) (d), (a), (c), (b)

25. Which country awarded rights to conduct deep sea mining operation near South East of Madagascar by the International Sea-bed Authority ?

- (A) Japan
- (B) China
- (C) North Korea
- (D) India

24. खालील घटना चढत्या कालक्रमानुसार क्रमाने लावाव्यात :

- (a) पूर्व सुएजमधून ब्रिटीशांची माघार
- (b) बगदाद तहाची निर्मिती
- (c) अरब लीगची निर्मिती
- (d) कॅप डेविड करार

सांकेतांक :

- (A) (b), (d), (a), (c)
- (B) (c), (b), (a), (d)
- (C) (a), (c), (b), (d)
- (D) (d), (a), (c), (b)

25. इंटरनॅशनल सी-बेड ऑथॉरिटी ने खालीलपैकी कोणत्या देशाला मदागास्करच्या दक्षिणपूर्वेस समुद्रामध्ये खननक्रियेसाठी मान्यता दिली ?

- (A) जपान
- (B) चीन
- (C) उत्तर कोरिया
- (D) भारत

APR - 16317/III—D

26. Disintegration of U.S.S.R has relevance to which one of the following ? (A) Rise of Detente (B) End of Cold War (C) Formation of European Union (D) Unification of Vietnam	26. सोविएट रशियाच्या विघटनास खालील कशापैकी निगडित आहे ? (A) देताँचा उगम (B) शीतयुद्ध समाप्ती (C) युरोपियन युनियनची निर्मिती (D) व्हिएटनामचे एकीकरण
27. Which year, first, the General Assembly of the United Nations adopted and proclaimed the Universal Declaration of Human Rights ? (A) 10th December, 1947 (B) 10th December, 1948 (C) 10th December, 1949 (D) 10th December, 1950	27. संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या आमसभेमध्ये कोणत्या साली मानवी अधिकारांची सनद पारित केली ? (A) 10 डिसेंबर 1947 (B) 10 डिसेंबर 1948 (C) 10 डिसेंबर 1949 (D) 10 डिसेंबर 1950
28. SAARC Preferential Trading Agreement promotes the following among the contracting states : (A) Mutual trade and economic cooperation (B) Overall reciprocity and mutuality of advantages (C) (A) is wrong (D) (A) and (B) are right	28. सार्क प्रिफरेंशियल ट्रेडिंग ॲग्रीमेंटनुसार संबंधित देशांच्या कोणत्या गोष्टीच्या उन्नतीसाठी बांधील आहेत ? (A) पारस्परिक व्यापार आणि आर्थिक सहकार्य (B) पारस्परिक आणि एकमेकांत पूरक असे हितसंबंध (C) (A) चूक आहे (D) (A) आणि (B) बरोबर

APR - 16317/III—D

29. Gang of four countries known as “Asian Tigers” are as follows :

- (A) South Korea, Taiwan, Singapore and Hong Kong
- (B) Japan, Vietnam, Philippines and Laos
- (C) Thailand, Malaysia, Indonesia and Philippines
- (D) Japan, South Korea, Vietnam and Laos

30. In relation to existing foreign assets, Multinational Corporations (MNCs) are at present, mostly engaged in the business of :

- (A) Resource extraction
- (B) Financial services
- (C) Manufacturing
- (D) Agriculture

29. खालीलपैकी कोणत्या 4 देशांना एशियन टायगर असे संबोधले जाते ?

- (A) दक्षिण कोरिया, तैवान, सिंगापूर आणि हॉंगकाँग
- (B) जपान, व्हिएटनाम, फिलीपीन्स आणि लाओस
- (C) थायलंड, मलेशिया, इंडोनेशिया आणि फिलीपीन्स
- (D) जपान, दक्षिण कोरिया व्हिएटनाम आणि लाओस

30. सध्या अस्तित्वात असणाऱ्या परदेशी मालमत्ता संदर्भात मल्टीनेशनल कारपोरेशन, हे कोणत्या क्षेत्राशी निगडित आहे ?

- (A) संसाधनाची पिळवणूक
- (B) आर्थिक व्यवहार सेवा
- (C) उत्पादकता
- (D) शेती

APR - 16317/III—D

31. The Brahmos is supersonic cruise missile developed in a joint venture between India and (A) France (B) UK (C) Sweden (D) Russia	31. ब्राम्होस हे क्षेपणास्त्रे भारत आणि खालीलपैकी कोणत्या देशाच्या सहकार्याने निर्माण केले ? (A) फ्रांस (B) यु.के. (C) स्वीडन (D) रशिया
32. Economic warfare implies which one of the following ? (A) Attack on enemy's resources (B) Complete blockade (C) Cut-off supply chain (D) Weakening the enemy's position or strength by economic means	32. आर्थिक युद्धपद्धतीमध्ये खालील कोणत्या गोष्टीचा समावेश होतो ? (A) शत्रूच्या संसाधनावर आक्रमण करणे (B) संपूर्ण बंदी (C) पुरवठा यंत्रणेत बाधा आणणे (D) शत्रूला आर्थिक साधनांद्वारे त्यांच्या कमकुवत आणि बळशक्ती स्थानांचे खच्चीकरण करणे
33. Which of the following is <i>not</i> a major contributor to the greenhouse effect ? (A) Carbon dioxide (B) Carbon monoxide (C) Chlorofluorocarbons (D) Methane gas	33. 'ग्रीन-हाऊस इफेक्ट' संदर्भात खालीलपैकी कोणती घटक लागू पडत नाही ? (A) कार्बन डायॉक्साईड (B) कार्बन मोनोक्साईड (C) क्लोरोफ्लोरोकार्बन (D) मीथेन गॅस

APR - 16317/III—D

34. Identify the *correct* code for the Assertion (A) and Reason (R) as given below :

Assertion (A) : The concepts of power, the state and the state system can all be seen to be far more internally complex than presumed

Reason (R) : All of these have amounted to something tracing the contours of crisis or cooperation in international relations.

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are correct, but (R) is not the explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are not correct
- (C) (A) is correct, but (R) is not correct
- (D) (A) is not correct but (R) is correct
35. The term "Sustainable Development" was first brought into use by which one of the following ?
- (A) Brundtland Commission
- (B) WTO
- (C) World Bank
- (D) South-South Commission

34. खालीलपैकी विधान (A) व कारण (R) यांच्यातील सांकेतांकामधून योग्य जोड्या लावा :

विधान (A) : सत्ता, राज्य आणि राज्यव्यवस्था या संकल्पना या एकमेकांशी आंतरिक दृष्ट्या क्लिष्ट आहेत.

कारण (R) : या सर्वगोष्टी आंतरराष्ट्रीय संबंधामध्ये कोणतेही सहकार्याची भावना जोडण्याचा प्रयत्न करते.

सांकेतांक :

- (A) दोन्ही (A) व (R) बरोबर आहे परंतु (R) हे (A) चे स्पष्टीकरण नाही
- (B) दोन्ही (A) व (R) चूक आहेत
- (C) (A) बरोबर परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) चूक, परंतु (R) हे बरोबर आहे
35. "सस्टेनेबल डेव्हलपमेंट" ही संकल्पना प्रथम खालीलपैकी कोणी आणली ?
- (A) ब्रंडलँड कमिशन
- (B) WTO
- (C) जागतिक बँक
- (D) साऊथ-साऊथ सहकार्य

APR - 16317/III—D

36. Which one of the following is *not* included as a fundamental objective of national security ?

- (A) To maintain military capability
- (B) To safeguard the territorial integrity
- (C) To maintain international peace
- (D) To preserve sovereignty

37. The concept of collective security implies :

- (A) Machinery for joint action
- (B) Arrangement among sovereign states
- (C) Principle of 'one for all and all for one'
- (D) Military alliance

36. राष्ट्रीय सुरक्षाचे प्रमुख ध्येय खालीलपैकी कोणते एक नाही ?

- (A) लष्करी क्षमता राखणे
- (B) क्षेत्रीय एकता राखणे
- (C) आंतरराष्ट्रीय शांतता ठेवणे
- (D) सार्वभौमत्व अबाधित ठेवणे

37. सामूहिक सुरक्षितता ही संज्ञा म्हणजे :

- (A) एकत्रित कृती करण्याची व्यवस्था
- (B) सार्वभौम देशांनी एकत्रित येऊन केलेली व्यवस्था
- (C) सर्वांसाठी एक आणि एकासाठी सर्व हे तत्त्व
- (D) लष्करी आघाडी

APR - 16317/III—D

38. The public policy which regulates and controls the Armed Forces is called : (A) Foreign policy (B) Diplomacy (C) Imperialism (D) Defence policy	38. सैनिक दलांचे नियमन आणि नियंत्रण करणाऱ्या सार्वजनिक धोरणास काय म्हणतात ? (A) परराष्ट्रीय धोरण (B) राजनय (C) साम्राज्यवाद (D) संरक्षणाविषयक धोरण
39. Features of a nation are : (i) Demographic and cultural similarities (ii) Feeling of a community (iii) Desire to be politically separate (A) only (i) is correct (B) only (iii) is correct (C) only (i) and (ii) are correct (D) all these are correct	39. राष्ट्राची वैशिष्ट्ये हे : (i) लोकसंख्याशास्त्रीय आणि सांस्कृतिक समानता (ii) समुदायाची भावना (iii) राजकीय विभक्तवादाची इच्छा (A) फक्त क्रमांक (i) बरोबर (B) फक्त (iii) बरोबर (C) फक्त (i) आणि (ii) बरोबर (D) वरील सर्व बरोबर
40. The treaty of Westphalia was signed in which one of the following years ? (A) 1684 (B) 1648 (C) 1776 (D) 1668	40. वेस्टफेलियाचा तह खालीलपैकी कोणत्या साली संमत झाला ? (A) 1684 (B) 1648 (C) 1776 (D) 1668

APR - 16317/III—D

41. Match the following books given in List I with their authors in List II by using the code mentioned as under :

List I (Books)

- (a) 'Victory Through Air Power'
- (b) 'Nuclear Weapons and Foreign Policy'
- (c) 'The Absolute Weapon : Atomic Power and World Order'
- (d) 'Imperial Defence'

List II (Authors)

- (i) Raymond Aron
- (ii) Bernard Brodie
- (iii) Henry Kissinger
- (iv) Alexander P. de Seversky

Codes :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (iv)	(iii)	(ii)	(i)
(B) (iii)	(iv)	(i)	(ii)
(C) (ii)	(i)	(iii)	(iv)
(D) (i)	(ii)	(iv)	(iii)

41. खाली दिलेल्या सूचीनुसार योग्य त्या लेखकाची सुसंगत जोडी त्याच्या पुस्तकाबरोबर लावावी :

सूची I (पुस्तके)

- (a) 'व्हिक्टरी थ्रू एअर पावर'
- (b) 'न्युक्लियर वेपन्स अँड फॉरिन पॉलिसी'
- (c) 'द अबसोल्यूट वेपन : अटॉमिक पावर अँड वर्ल्ड ऑर्डर'
- (d) 'इंपिरियल डिफेन्स'

सूची II (लेखक)

- (i) रेमंड अरॉन
- (ii) बर्नार्ड ब्रोडी
- (iii) हेन्री किसिंगर
- (iv) अलेक्झांडर पी. डे सेव्हर्सकी

सांकेतांक :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (iv)	(iii)	(ii)	(i)
(B) (iii)	(iv)	(i)	(ii)
(C) (ii)	(i)	(iii)	(iv)
(D) (i)	(ii)	(iv)	(iii)

APR - 16317/III—D

42. Clausewitz explained his strategic thoughts in which one of the following books ?

- (A) On War
- (B) Conduct of War
- (C) History of Warfare
- (D) Evolution of Strategic Thoughts

43. The inclusion of Directive Principles of State Policy in the Indian Constitution is to establish :

- (A) Gandhian democracy
- (B) Political democracy
- (C) Social and economic democracy
- (D) Social democracy

42. क्लॉजविज्ने आपले सामरिक विचार खालीलपैकी कोणत्या पुस्तकांत मांडले आहे ?

- (A) ऑन वॉर
- (B) कंडक्ट ऑफ वॉर
- (C) हिस्ट्री ऑफ वॉरफेअर
- (D) इव्हॉल्यूशन ऑफ स्ट्रॅटिजिक थॉट्स

43. भारतीय राज्यघटनेमध्ये राज्याच्या धोरणांची मार्गदर्शक तत्वांचा अंतर्भाव खालील कारणांसाठी केला गेला :

- (A) गांधीयन लोकशाही
- (B) राजकीय लोकशाही
- (C) सामाजिक आणि आर्थिक लोकशाही
- (D) सामाजिक लोकशाही

APR - 16317/III—D

44. Who felt that “Military power is tangible in terms of power-in-being, it is an unreliable index of a nation’s real power’ ? (A) Liddel Hart (B) Jomini (C) Sir Winston Churchill (D) Palmer and Perkins	44. ‘एखाद्या देशाच्या खऱ्या लष्करी सामर्थ्याची अनिश्चित निर्देशांक म्हणजे मूर्त स्वरूपातील लष्करी सामर्थ्य होय’ असे कोणी म्हटले ? (A) लिडिल हार्ट (B) जोमिनी (C) सर विन्स्टन चर्चिल (D) पामर आणि पर्किन्स
45. R2P doctrine empowers international community to interfere through coercive means in the affairs of a sovereign state on which one of the following grounds? (A) In case of constitutional breakdown in that state (B) To solve the succession issue in that state (C) To prevent large scale human rights violation in a state and the state is unable or unwilling to end it (D) To end regional disparities	45. आर2पी तत्त्वप्रणाली आंतरराष्ट्रीय समुदायाला खालीलपैकी कोणत्या आधारात बळाचा वापर करून सार्वभौम देशाच्या कारभारात हस्तक्षेप करता येतो ? (A) घटनात्मक राज्यव्यवस्था कोलमडून पडला तर (B) त्या देशातील वारसाचा प्रश्न सोडविण्यासाठी (C) मोठ्या प्रमाणावर मानवी हक्काचे उल्लंघन होत असेल व ते थांबविण्यात संबंधित राज्य थांबवी शकत नसेल वा थांबवू इच्छित नसेल तर (D) प्रादेशिक विषमता दूर करण्यासाठी

APR - 16317/III—D

46. The course of action a state employs to achieve its national objectives and through them secure and promote national interests is called :

- (A) National Industrial Policy
- (B) National Strategy
- (C) National Defence Policy
- (D) National Foreign Policy

47. "Embedded Journalism" was brought into practice by the US during :

- (A) The Global War on Terror in Afghanistan
- (B) The Gulf War II
- (C) The Gulf War I
- (D) Vietnam War

46. राष्ट्रची उद्दिष्ट्ये साध्य करताना राज्य ज्या कृती अंमलात आणतात त्यामध्ये राष्ट्रहिताचे संरक्षण आणि उन्नतीकरण केले जाते, त्याला काय म्हणतात ?

- (A) राष्ट्रीय औद्योगिक धोरण
- (B) राष्ट्रीय सामरिकता
- (C) राष्ट्रीय संरक्षण धोरण
- (D) राष्ट्रीय परराष्ट्रीय धोरण

47. 'एम्बेडेड जर्नलिझम' हा प्रकार अमेरिकेने प्रत्यक्षात केंव्हा अंमलात आणला ?

- (A) अफगानिस्तानामध्ये दहशतवादाविरोधात पुकारेलल्या जागतिक युद्धाच्या वेळी
- (B) आखाती देशातील युद्ध II
- (C) आखाती देशातील युद्ध I
- (D) व्हिएटनामचे युद्ध

APR - 16317/III—D

48. Defence policy objectives are derived from : (A) Foreign relations (B) Standard of living (C) National values (D) National interest	48. संरक्षणविषयक धोरणांची उद्दिष्ट्ये कशाशी संबंधित आहे ? (A) परराष्ट्रीय धोरण (B) राहणीमानाचा दर्जा (C) राष्ट्रीय मूल्ये (D) राष्ट्रहित
49. Which one of the following military doctrines results into complete annihilation of both the attacker and the defender ? (A) Pre-emptive strike (B) Mutual assured destruction (C) Nuclear counterforce strike (D) Countercity strike	49. खालीलपैकी कोणत्या लष्करी तत्त्वप्रणालीनुसार आक्रमककर्ता आणि बचावकर्ता या दोघांचे संपूर्ण उच्चाटन केले जाऊ शकते ? (A) शत्रूचा पूर्वक्रमिक हल्ला (B) पारस्परिक विध्वंसाची खात्री (C) आण्विक प्रतिघाती हल्ला (D) शहरांवरील प्रतिघाती हल्ला

APR - 16317/III—D

50. A doctrine advocating annexation of foreign lands by a country with historic or ethnic links is known as :

- (A) Nationalism
- (B) Irredentism
- (C) Fundamentalism
- (D) Separatism

51. Which one of the following countries was a part of Axis Powers that emerged after the World War I as a domineering power ?

- (A) Belgium
- (B) France
- (C) Germany
- (D) Hungary

50. ऐतिहासिक आणि वांशिकतेच्या आधारावर परदेशी जागेवर ताबा मिळविण्याचा पुरस्कार करणारी खालीलपैकी कोणती तत्त्व प्रणाली आहे ?

- (A) राष्ट्रवाद
- (B) वंश-प्रादेशिक राष्ट्रवाद
- (C) मूलतत्त्ववाद
- (D) विभक्तवाद

51. पहिल्या महायुद्धानंतर अस्तित्वात आलेल्या प्रबळ देशांच्या 'ऑक्सिस पॉवर' समूहांमध्ये खालीलपैकी कोणता देश सदस्य होता ?

- (A) बेल्जियम
- (B) फ्रान्स
- (C) जर्मनी
- (D) हंगेरी

APR - 16317/III—D

52. In July 2013, which sect of Islam was identified by the European Parliament in Strasbourg as the main source of global terrorism ?

- (A) Shia
- (B) Sunni
- (C) Wahabi
- (D) Ahmadiya

53. War is productive only :

- (A) When there is a clear winner and loser
- (B) When it leads towards total disarmament
- (C) When it helps establish new relationship
- (D) When it promotes balance of power beyond imagination

52. जुलै 2013 मध्ये स्ट्रासबर्ग येथे झालेल्या युरोपियन संसदेत इस्लाममधील कोणता पंथ हा जागतिक दहशतवादाचे मुख्य स्रोत म्हणून ओळखला गेला ?

- (A) शिया
- (B) सुन्नी
- (C) वहाबी
- (D) अहमदिया

53. युद्धाची उपयुक्तता कोणत्या परिस्थितीत शक्य असते ?

- (A) जेव्हा स्पष्टपणे कोणीतरी जिंकणार आणि हारणार असतो
- (B) जेव्हा ते निशस्त्रीकरणाकडे जाते
- (C) जेव्हा नवीन संबंध प्रस्थापित करण्यास मदत करते
- (D) कल्पनेच्या पलीकडे जाऊन सत्ता संतुलनाकडे प्रगती करते

APR - 16317/III—D

54. Which one of the following is *not* the example of irredentism ?

- (A) Korean conflict
- (B) Kurds conflict
- (C) Palestinian conflict
- (D) Basques conflict

55. As propounded by Admiral A.T. Mahan, which one of the following is *not* identified as the element of sea power ?

- (A) National character
- (B) Government policy
- (C) Configuration
- (D) Science and technology

54. खालीलपैकी कोणता संघर्ष हे याचे उदाहरण नाही ?

- (A) कोरियन संघर्ष
- (B) कुर्डस संघर्ष
- (C) पॅलेस्टिनियन संघर्ष
- (D) बास्कस् संघर्ष

55. अॅडमिरल ए.टी. माहन यांनी उद्धृत केल्याप्रमाणे खालीलपैकी कोणते वैशिष्ट्य हे सागरी सत्तेशी निगडित नाही ?

- (A) राष्ट्रीय ओळख
- (B) शासकीय धोरण
- (C) संरचना
- (D) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

APR - 16317/III—D

56. Which one among the following combat Aircrafts of IAF is called as “flying coffins” ?

- (A) Gnat
(B) Sukhoi-30
(C) MIG-21
(D) MIG-27

57. Match the following List I (Countries) with List II (Colonial powers) by using the codes given below :

List I (Countries)	List II (Colonial Powers)
(a) Myanmar	(i) France
(b) Vietnam	(ii) England
(c) Philippines	(iii) Dutch
(d) Indonesia	(iv) Spain

Codes :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (ii)	(i)	(iv)	(iii)
(B) (iii)	(ii)	(i)	(iv)
(C) (iv)	(iii)	(ii)	(i)
(D) (i)	(iv)	(iii)	(ii)

56. भारतीय हवाई दलातील खालीलपैकी कोणत्या लढाऊ विमानास ‘उडती शवपेटी’ म्हणून संबोधले जाते ?

- (A) जीनॅट
(B) सुखोई-30
(C) मिग-21
(D) मिग-27

57. खाली दर्शविलेल्या सूची I (देश) आणि सूची II (वसाहतवादी सत्ता) यांच्यातील योग्य जोड्या नमूदकेलेल्या संकेतानुसार लावाव्यात :

सूची I (देश)	सूची II (वसाहतवादी सत्ता)
(a) म्यानमार	(i) फ्रान्स
(b) व्हिएटनाम	(ii) इंग्लंड
(c) फिलिपीन्स	(iii) डच
(d) इंडोनेशिया	(iv) स्पेन

संकेतांक :

(a)	(b)	(c)	(d)
(A) (ii)	(i)	(iv)	(iii)
(B) (iii)	(ii)	(i)	(iv)
(C) (iv)	(iii)	(ii)	(i)
(D) (i)	(iv)	(iii)	(ii)

APR - 16317/III—D

58. Arrange chronologically the following Nuclear Weapon Free Zone Treaties in the ascending order of their signing and use the codes given below :

- (I) The Treaty of Semipalatinsk
- (II) The Treaty of Tlatelolco
- (III) The Treaty of Rarotonga
- (IV) The Treaty of Pelindaba

Codes :

- (A) (I), (II), (III), (IV)
- (B) (II), (III), (IV), (I)
- (C) (III), (IV), (I), (II)
- (D) (IV), (I), (II), (III)

59. Who opined that “Any alliance whose purpose is not to wage war is senseless and useless” ?

- (A) John F. Kennedy
- (B) Jimmy Carter
- (C) Adolf Hitler
- (D) Gustavus Adolphus

58. अण्वस्त्र मुक्त विभाग तहावर चढत्या नियमा-वलीनुसार अंमलात आणलेल्या तहांचा खालील कालक्रमाने सांकेतिक चिन्हांचा वापर करून पूर्वमांडणी करा :

- (I) सेमीपालटीन्सकचा तह
- (II) टलाटिलोल्कोचा तह
- (III) रारोटोंगाचा तह
- (IV) पेलिंडाबाचा तह

सांकेतांक :

- (A) (I), (II), (III), (IV)
- (B) (II), (III), (IV), (I)
- (C) (III), (IV), (I), (II)
- (D) (IV), (I), (II), (III)

59. ‘कोणत्याही युतीचा हेतू हा युद्ध करण्याचा नसेल तर ते मूर्खपणाचे आणि निरुपयोगी आहे’ हे कोणी म्हटले ?

- (A) जॉन एफ. केनेडी
- (B) जिम्मी कार्टर
- (C) अँडॉल्फ हिटलर
- (D) गुस्टॉस अँडॉल्फस

APR - 16317/III—D

60. Revolution in Military Affairs

(RMA) referred to :

- (A) Nuclear weapons
- (B) Chemical and Biological Weapons (CBW)
- (C) Military technology, strategy and organisation
- (D) Revolution in digital communication

61. In contemporary strategic thinking, which among the following is being said to be the fourth pillar of counter-insurgency operations :

- (A) Security
- (B) Politics
- (C) Perception
- (D) Economics

60. लष्करी कामकाजातील क्रांती खालीलपैकी

कशाशी संबंधित आहे ?

- (A) अण्वस्त्रे
- (B) रासायनिक आणि जैविक शस्त्रे
- (C) लष्करी तंत्रज्ञान सामरिकता आणि संघटन
- (D) अंकात्मक संपर्कक्षेत्रातील क्रांती

61. आधुनिक सामरिक विचारधारेनुसार खालीलपैकी

कोणास प्रति-बंडखोराच्या कार्यवाहीत चौथा स्तंभ म्हटले जाते ?

- (A) सुरक्षितता
- (B) राजकारण
- (C) आकलनशक्ती
- (D) अर्थशास्त्र

APR - 16317/III—D

62. Countries with the largest exporter of arms are arranged in descending order. Choose the *correct* option :

- (A) Russia, US, Germany, China
- (B) US, China, Russia, Germany
- (C) China, Russia, US, Germany
- (D) US, Russia, China, Germany

63. Who among the following statesmen opined that “nuclear weapons provide the glue that held the western alliance together” ?

- (A) James Schlesinger
- (B) Henry Kissinger
- (C) George P. Shultz
- (D) Sam Nunn

62. जास्तीत जास्त शस्त्रांची निर्यात करणाऱ्या देशांची यादी उतरत्याक्रमानुसार आहे. यातील योग्य तो पर्याय निवडा :

- (A) रशिया, अमेरिका, जर्मनी, चीन
- (B) अमेरिका, चीन, रशिया, जर्मनी
- (C) चीन, रशिया, अमेरिका, जर्मनी
- (D) अमेरिका रशिया, चीन, जर्मनी

63. ‘पश्चिमी देशातील युती टिकवून ठेवण्यासाठी अण्वस्त्रे हे गोंदाचे काम करित आहे’, हे कोणी म्हटले ?

- (A) जेम्स श्लेसिंगर
- (B) हेन्री किसिंगर
- (C) जॉर्ज पी. शूल्टज्
- (D) सॅम नून

APR - 16317/III—D

64. INS Arihant is

- (A) Conventionally - powered submarine
- (B) Aircraft carrier
- (C) One of the destroyers
- (D) Nuclear-powered submarine

65. Out of the following four classifications of ballistic missiles, which one is referred to as "strategic" ?

- (A) Short-range ballistic missiles
- (B) Medium-range ballistic missiles
- (C) Intermediate-range ballistic missiles
- (D) Intercontinental/long-range ballistic missiles

64. आय एन एस अरिहंत हे :

- (A) पारंपरिक शक्तीची पाणबुडी
- (B) विमानवाहू
- (C) विध्वंसक
- (D) अणुशक्तीने भरित पाणबुडी

65. नमूद केलेल्या चार वर्गीकरणानुसार कोणते प्रक्षेपी क्षेपणास्त्र हे 'सामरिक' म्हणून ओळखले जाते ?

- (A) लघू-पल्ल्याचे प्रक्षेपी क्षेपणास्त्रे
- (B) मध्यम पल्ल्याचे प्रक्षेपी क्षेपणास्त्रे
- (C) आंतरमाध्यमिक पल्ल्याचे प्रक्षेपी क्षेपणास्त्रे
- (D) आंतरखंडीय किंवा लांब पल्ल्यांचे प्रक्षेपी क्षेपणास्त्रे

APR - 16317/III—D

66. Who among the following defined security community as one in which “there is a real reassurance that the members of the community will not fight each other psychologically, but settle their dispute in some other way”.

- (A) Karl Deutsch
- (B) Immanuel Kant
- (C) Kenneth Waltz
- (D) Hugh Smith

67. Which of the following Central Asian countries has a border with Iran ?

- (A) Kazakhstan
- (B) Uzbekistan
- (C) Turkmenistan
- (D) Tajikistan

66. “सुरक्षित समाज म्हणजे खऱ्या अर्थाने तेथील सदस्य मानसिकदृष्ट्या एकमेकांशी न भाडता त्यांची भांडणे इतर कोणत्याही मार्गाने सोडवू शकतात” असे खालीलपैकी कोणी म्हटले ?

- (A) कार्ल डॉईश
- (B) एम्यूनल कांत
- (C) केनिथ वाल्टज्
- (D) ह्यूज स्मिथ

67. खालीलपैकी कोणत्या मध्य-आशियायी देशाची सीमा इराणच्या सीमेलयत आहे ?

- (A) कझागिस्तान
- (B) उजबेकीस्तान
- (C) तुर्कमेनिस्तान
- (D) ताजिकीस्तान

APR - 16317/III—D

68. Which of the following is *not* a major constituent of the Indian Ocean area ?

- (A) Andaman Sea
- (B) Timor Sea
- (C) Gulf of Hormuz
- (D) Red Sea

69. Identify the *correct* code for the Assertion (A) and Reason (R) as given below :

Assertion (A) : In the Asia-Pacific region, overall marine habitat losses have been the most acute in the Indian subcontinent.

Reason (R) : The causes for the loss of marine biodiversity are habitat alteration, over-fishing and natural disasters.

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are correct
- (B) Both (A) and (R) are not correct
- (C) (A) is correct, but (R) is not correct
- (D) (A) is not correct, but (R) is correct

68. खालीलपैकी कोणता भाग हा हिंदी महासागराच्या विभागात मोडत नाही ?

- (A) अंदमानचा समुद्र
- (B) टिमोरचा समुद्र
- (C) होरमुझची आघाडी
- (D) लाल समुद्र

69. खालीलपैकी योग्य हे संकेताची निवड करून 'विधान' आणि 'कारण' यांचा साधर्म्य ओळखा :

विधान (A) : आशिया-पैसिफिक प्रदेशातील सामुद्रिक निसर्गवस्तीचा न्हास हा जास्तीत जास्त भारतीय उपखंडात पाहावयास मिळतो.

कारण (R) : समुद्रातील जैविक साधनसंपत्ती आणि नैसर्गिकवस्तीमधील बदल हा प्रमाणाबाहेर मासेमारी आणि नैसर्गिक आपत्ती यामूळे झाला आहे.

संकेतांक :

- (A) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर
- (B) (A) आणि (R) दोन्ही चुकीचे
- (C) (A) बरोबर परंतु (R) हे चुकीचे
- (D) (A) चुकीचे परंतु (R) हे बरोबर

APR - 16317/III—D

70. Arrange the following military operations conducted by India in the ascending chronological order of their occurrence and use the codes given below :

- (I) Operation Meghdoot
- (II) Operation Polo
- (III) Operation Steeplechase
- (IV) Operation Trishul

Codes :

- (A) (I), (II), (III), (IV)
- (B) (II), (III), (I), (IV)
- (C) (III), (IV), (II), (I)
- (D) (IV), (II), (III), (I)

70. भारताने आतापर्यंत केलेल्या लष्करी कारवाईचा चढत्या कालक्रमानुसार मांडणी करा :

- (I) मेघदूत कारवाई
- (II) पोलो कारवाई
- (III) स्टीपलचेस कारवाई
- (IV) त्रिशूल कारवाई

सांकेतांक :

- (A) (I), (II), (III), (IV)
- (B) (II), (III), (I), (IV)
- (C) (III), (IV), (II), (I)
- (D) (IV), (II), (III), (I)

APR - 16317/III—D

71. Identify the *correct* code for the Assertion (A) and Reason (R) as given below :

Assertion (A) : The deadly nexus between various transnational crimes and maritime terrorism is one of the most daunting challenges to international security.

Reason (R) : Tackling non-traditional maritime security challenges would not only ensure economic benefits further but also enhance recurring opportunities of regional security.

Codes :

- (A) (A) is correct, but (R) is not correct
- (B) (A) is not correct, but (R) is correct
- (C) Both (A) and (R) are correct, and (R) is the supportive logic of (A)
- (D) Both (A) and (R) are not correct

71. खालीलपैकी विधान (A) आणि कारण (R)

यांच्यातील योग्य तो संबंध लावा :

विधान (A) : विविध आंतरराष्ट्रीय गुन्हे आणि सागरी दहशतवाद यांच्यातील संगनमत आंतरराष्ट्रीय सुरक्षिततेसाठी सर्वात मोठा धोका आहे.

कारण (R) : समुद्रांच्या सुरक्षिततेस भेडसावण्याच्या अपारंपारिक धोक्यांचा सामोरे जाताना आर्थिक फायद्यांबरोबरच प्रादेशिक सुरक्षिततेस वाब मिळण्यास संधी उपलब्ध होतात.

सांकेतांक :

- (A) (A) बरोबर परंतु (R) हे चूक
- (B) (A) चूक परंतु (R) हे बरोबर
- (C) दोन्ही (A) आणि (R) बरोबर आणि (R) हे तार्किकदृष्ट्या (A) ला आधारित आहे
- (D) दोन्ही (A) व (R) चुकीचे

APR - 16317/III—D

72. **Assertion (A)** : At no stage in the last 70 years could the Indo-Pak relations said to have been good.

Reason (R) : The ideological conflict between the two during the pre-partition days turned into a politicomilitary conflict.

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are correct
- (B) Both (A) and (R) are not correct
- (C) (A) is correct, (R) is not correct
- (D) (A) is not correct, (R) is correct

73. **Statement (A)** : Security Council has five permanent members with veto power and 10 rotating members on substantive issues.

Reason (R) : Security Council neither identifies aggressor nor decides on enforcement measures.

Codes :

- (A) (A) is correct but (R) is false
- (B) (A) is false but (R) is true
- (C) Both (A) and (R) are false
- (D) Both (A) and (R) are true

72. **विधान (A)** : गेल्या 70 वर्षात आजपर्यंत भारत-पाक संबंध कधी ही चांगले नव्हते.

कारण (R) : फाळणीपूर्व असणारे वैचारिक संघर्षामुळे आज राजकीय व लष्करी पातळीवर भारत-पाक संबंधात संघर्ष आहे.

सांकेतांक :

- (A) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर आहेत
- (B) (A) आणि (R) दोन्ही चूक आहेत
- (C) (A) बरोबर आहे, तर (R) चूक आहे
- (D) (A) चूक तर (R) बरोबर आहे

73. **विधान (A)** : सुरक्षा समितीमध्ये पाच स्थायी सदस्य असतात. त्यांना नकाराधिकार असतो तसेच 10 सदस्य हे आळीपाळीने बदलत असतात.

कारण (R) : सुरक्षासमिती आक्रमक देशाला ओळखत नाही तसेच त्यांची उपाय योजनांची अंमलबजावणी करू नाही.

सांकेतांक :

- (A) (A) बरोबर आहे, (R) चुकीचे
- (B) (A) चुकीचे आहे, (R) बरोबर
- (C) दोन्ही (A) व (R) चुकीचे
- (D) दोन्ही (A) व (R) बरोबर

APR - 16317/III—D

74. Match the following in List I with List II and use the codes given as under :

List I	List II
(i) Soviet invasion of Afghanistan	(a) 1962
(ii) Korean war	(b) 1965-73
(iii) Cuban Missile crisis	(c) 1979
(iv) Vietnam war	(d) 1950-53

Codes :

- (A) (i)–(c), (ii)–(d), (iii)–(a), (iv)–(b)
- (B) (i)–(a), (ii)–(b), (iii)–(d), (iv)–(c)
- (C) (i)–(c), (ii)–(d), (iii)–(b), (iv)–(a)
- (D) (i)–(d), (ii)–(a), (iii)–(c), (iv)–(b)

74. सूची I व सूची II यांच्यातील संकेतांका-
मधून जोड्या लावा :

सूची I	सूची II
(i) अफगानिस्तानामध्ये सोविएटचे आक्रमण	(a) 1962
(ii) कोरियन युद्ध	(b) 1965-73
(iii) क्युबन मिसाईल संघर्ष	(c) 1979
(iv) व्हिएटनामचे युद्ध	(d) 1950-53

सांकेतांक :

- (A) (i)–(c), (ii)–(d), (iii)–(a), (iv)–(b)
- (B) (i)–(a), (ii)–(b), (iii)–(d), (iv)–(c)
- (C) (i)–(c), (ii)–(d), (iii)–(b), (iv)–(a)
- (D) (i)–(d), (ii)–(a), (iii)–(c), (iv)–(b)

APR - 16317/III—D

75. The growth of C³I² technologies would have the following impact :

- (i) The element of tactical surprise will end
- (ii) If both sides have the C³I² capabilities, technological surprise rather than tactical surprise would be important
- (iii) Offensive power would become important
- (iv) Air power will play a dominant role

Codes :

- (A) Only (i) and (ii) are correct
- (B) Only (iv) is correct
- (C) Only (i), (ii) and (iv) are correct
- (D) All four are correct

75. C³I² तंत्रज्ञानाच्या विकासप्रक्रियेचा परिणाम खालीलप्रमाणे असू शकतो :

- (i) आकस्मिक साधन वैशिष्ट्ये संपुष्टात येणे
- (ii) C³I² ची क्षमता दोन्ही बाजूसाठी आकस्मिक तंत्रज्ञान हे आकस्मिक साधनांपेक्षा महत्त्वाचे ठरते
- (iii) आक्रमक सत्ता जास्त महत्त्वाची ठरू शकते
- (iv) हवाई सत्ता जास्त प्रबळ भूमिका पार पाडते

सांकेतांक :

- (A) फक्त (i) आणि (ii) बरोबर
- (B) फक्त (iv) बरोबर
- (C) फक्त (i), (ii) व (iv) बरोबर
- (D) वरील सर्व बरोबर

APR - 16317/III—D

ROUGH WORK

prepp
Your Personal Exam Guide